

סתיו 2008 / חשוון תשס"ט

גלאז מס' 16

רחוב קפלן 17, תל אביב, טל': 03-6951310, פקס: 03-6093476, דואר: ת.ד. 23574, תל אביב 61234

י"ר אליהו ולק סגן י"ר זאב גולדשטיינט סולומון פייגרסון אזור אריה גרינמן מציר ז'ניה טולשינסקי חברי הנהלה גמזו בתיה הימן אליהו ולדשטיין אוולין ליויס איר למברג פרידה מורין דוד נטרביין לב פלינר ליבנה קריסין יעקב ריבק מרק רפפורט מרים	<p align="center">Отчет о проделанной работе</p> <p>19 сентября 2008 г. в нашем зале в Шфаим состоялось ежегодное собрание Объединения, на котором его руководители рассказали о проделанной работе, представили финансовый отчет за 2007 год, наметили план дальнейших действий. В частности большой интерес вызвали сообщения Соломона Фейгерсона и адв. Льва Натаревича относительно шансов на получение пенсии из Латвии (см. статью на стр. 6). Конкретные вопросы задал и новый член Объединения д-р Леон Меньшиков, который уже много месяцев собирает данные «потенциальных пенсионеров». Зам. председателя Объединения С. Фейгерсон вводит эти сведения в базу данных (на латышском языке) для подачи в соответствующие инстанции Латвии и Израиля (Битуах Леуми). Эзра Тов (Гутман) и Лейба Плинер рассказали о работе исторического архива в Шфаим (см. анонс на стр. 16).</p> <p>Двум волонтерам, работающим в архиве, Эзре Тову и Яше Голану (Гольману), исполнилось в этом году 85 лет, и им были вручены свидетельства о том, что в их честь Объединение посадило деревья в лесу Керен Каэмет.</p> <p align="right"><i>Окончание на стр. 13.</i></p>	<p align="center">על העבודה שנעשתה</p> <p>ב-19 בספטמבר התקיימה באולם בשפיטם אספה שנתית של האיגוד, בה מסרו בעלי התפקידים בעמותה דוח על הפעולות הענפה ודוח כספי לשנת 2007. כמו כן נדונה תכנית הפעילות העתידית.</p> <p>ענין רב עוררו ההודעות של סגן י"ר סולומון פייגרסון ועו"ד זב נטרביין בוגנע לסייעים לקבל פנסיה מלטביה (ראה גם את המאמר בעמוד 6). חבר חדש של איגודנו, ד"ר לאון מנטשיקוב, אוסף כבר משך חודשים נתונים אודות "פנסיונרים פוטנציאליים". את הנתונים האלה מכניס מר פייגרסון למארגן נתונים במחשב (בשפה הלטבית),隈ן הgeschטט למוסדות הנאותיים של לטביה וישראל (ברוח לאומני).</p> <p>עזרא טוב (גוטמן) וליבבה פליינר ספרו על עבודתם בארכיוון ההיסטורי בארכיוון – עזרא טוב ויישה גולן (גולמן) – מלאו השנה 85, ובאספה הווענקו להם תעוזות על כך שהאיגוד נתע לכבודם עצים ביער של הקרן הקיימת.</p> <p align="right">סוף בעמ' 13.</p>	
השורשים שלי – בדווינסק – ע' 9 גם אחרי 67 שנה – ע' 10	Смена послов Латвии в Израиле – с. 8 хилوفي шегирим – ע' 8	О пенсии из Латвии – с. 6 аводот פנסיה מלטביה – ע' 6	סיווע לניצולי השואה – ע' 4 Помощь пострадавшим в Шоа – с. 4
ספר על רצח יקירינו – ע' 12 «Уничтожение евреев Латвии. 1941-1945» – с. 12	ушרים שנה להידוש החיים היהודים באסטוניה – ע' 7 Эстония – 20 лет возрождения – с. 7	מפגש מגורי סייביר – ע' 3 Встреча высланных в Сибирь – с. 3	החזרת רכוש היהודי ציבורי – ע' 2 Возврат еврейского имущества – с. 2

<p align="center">Памяти жертв Катастрофы</p> <p>Почтим память убитых евреев Латвии и Эстонии в пятницу, 5 декабря 2008 г.</p> <p>в Доме кибуцного движения в Тель-Авиве, ул. Леонардо да Винчи 13 (рядом с Каплан 17)</p> <p>Встреча земляков – с 10:30 Начало церемонии – 11:00</p> <p>У нас в гостях Ноах Флуг – председатель Объединения организаций лиц, переживших Шоа</p> <p>Можно будет приобрести книгу "Уничтожение евреев в Латвии"</p>	<p align="center">העצרת השנתית לזכר יהודי לטביה ואסטוניה אשר נרצחו בידי השואה תיערך ביום ו', 5 בדצמבר 2008, ה' כסלו תשס"ט,</p> <p>בבית התנועה הקיבוצית בתל-אביב רחוב ליאונרדו דה וינצ'י 13 – ליד רח' קפלן 17</p> <p align="center">מפגש חברים משעה 10:30 תחילת העצרת בשעה 11:00</p> <p>אורח הכבוד – מר נח פלוג – יו"ר מרכז הארגוני של ניצולי השואה בעצרת ניתן יהיה לרכוש את הספר "השמדת היהודי לטביה"</p>
---	---

Вернет ли Латвия еврейскую недвижимость?

В предыдущих выпусках «Эцлайну» мы уже сообщали о том, что латвийский Сейм отклонил законопроект, предусматривающий выплату еврейской общине Латвии компенсации за национализированную недвижимость. Речь шла о выплате 32 миллионов долларов по частям в течение 10 лет. Предусматривалось, что часть этих денег пойдёт и на помощь нуждающимся выходцам из Латвии в Израиле.

Совет еврейских общин Латвии передал борьбу за возвращение имущества Всемирной Еврейской Организации по Реституциям (WJRO), в которой наше Объединение представлено через *Мерказ ха-иргуним* (Центральная израильская организация всех, кто пережил Катастрофу). Благодаря поддержке этого *Мерказа* – моральной и финансовой – я сумел принять участие в совещаниях и переговорах по вопросу компенсации.

В конце мая с.г. я участвовал в переговорах, которые вёл в Латвии министр Рафи Эйтан. Кроме встреч с министрами социального обеспечения и по делам общественной интеграции, наша группа была принята генеральным директором МИДа Латвии. На мой взгляд, не менее важной была и продолжительная беседа с гостившим в Риге членом палаты Пордов Великобритании Гревеллом Джаннером, который проявил удивительное понимание проблемы и обещал всяческую поддержку.

В июле, вместе с одним из руководителей Всемирного Джойнта (также член WJRO), я провёл еще несколько деловых

до 1940-го года в Палестину приехало около шести тысяч евреев из Латвии, в 1968 -80 гг. – около 10 500 в 1989 – 2005 гг. – 13 340. Таким образом, за всё время, включая нелегальную алию конца 40-х и «польский канал», в Израиль приехало около 32 тысяч человек из Латвии. Это значит, что в Израиле проживает больше выходцев из Латвии, чем в любой иной стране, и именно наше Объединение является основным наследником цветущей еврейской общины на берегах Рижского залива и Даугавы.

– для изучения юридических и законодательных аспектов проблемы при Министерстве юстиции сформирована новая рабочая группа.

Следует отметить, что представители WJRO (а в неё входят такие организации, как Всемирный еврейский конгресс, Джойнт, Конференция по претензиям и т.п.) указывают в ходе переговоров, что речь идет не о компенсации за страдания или расплате за преступления, а о возврате собственности, принадлежавшей до 1940 г. еврейским общинам и организациям на территории Латвии.

Объединение выходцев из Латвии и Эстонии в Израиле намерено активно бороться за возврат недвижимости, принадлежавшей нашим отцам и дедам.

Эли Валк, председатель Объединения

מאבק על החזרת רכוש הקהילה היהודית

בגילונות הקודמים של "אצלנו" דוחנו שהפרלמנט הלטבי (ה-Saeima) דחה בנובמבר 2006 את הצעת החוק, לפיה לטביה תפחזה את יהודיה לטביה עבור הרכוש היהודי שהולאמ. מדובר היה ב-32 מיליון דולר, שיישלומו בתשלומים במשך 10 שנים. ציפוי הינה, שחלק מכספי אלה יועבר בתור סיעום גם לנזקקים בקרב יודאי לטביה בישראל. מועצת הקהילות היהודית של לטביה העבירה את המשך לענייני הפיצויים (WJRO) שבו איגדנו מוצג ע"י מרכז הארגונים של נציגי השואה בישראל.

בסוף מאי ש.ג. השתתפתם במשא ומתן אשר ניהל בלטביה השר רפי איתן. מלבד הפגישות עם שר הביטחון הלאומי והאנטגרציה החברתית, משלחתנו התקבלה ע"י מנכ"ל משרד החוץ של לטביה. השובה

לא פחותה, לדעתינו, גם השיחה הממושכת עם חבר בית הלורדים של בריטניה ג'ריאו נול נ'ג'ר, שהשתarraה ברגיה. לודג' ג'נ'ר גילה הבנה عمוקה של בניין בי"ס אורט בריגה שטרם הווח ל Każdy. *Бывшее училище OPT в Риге.*

הבעיה והבטיח כל סיום אפשרי. ביוולי ניהلت, יחד עם אחד ממנהיגי הגיינט העולמי – (גם הוא חבר WJRO), כמה פגישות נוספות ברייגה – במסדר החוץ ובארמון הנשיאות, אשר, כפי שהתרבר בעידב, היו יעילות מאד. מוכן מלאיו, שאנו כל הזמן מתייעצים עם הקהילה היהודית של לטביה. כתוצאה, קיבל ראש הממשלה גוזמןיס את אחת מהצעותינו – ליד משרד המשפטים הוקמה קבוצת עבודה לבחינה מוחדשת של היבטים המשפטיים והחוקיים של הבעיה.

יש לציין, שנציגי ה-WJRO מציגים במהלך השיחות, שכן מדובר ביפוי הסבל או מחלוקת על הפשעים, אלא על החזרת הרכוש, אשר עד 1940 היה שייך לקהילות ואירגונים יהודים בשיטה של לטביה.

בכוונה איגוד יודאי לטביה ואסטוניה לנהל מאבק פעיל להחזיר הנכסים, שהיו שייכים לאבותינו ואבות אבותינו.

אלילוק, י"ר האיגוד

עד שנת 1940 באו לפולשטיינה כששת אלפי יהודים מლטביה, בשנים 1968-80 – כ-10500 ובסנים 1989- 13340. במחצ'ך כל התוקפה, כולל עלייה ב'- בסוף שנות ה-40 ו- "הצינור הפולני", עלו לישראל כ- 32 אלף אנשים מლטביה. משמעות הדבר היא, שבישראל מתגוררים כיום יותר יודאי לטביה מאשר בכל ארץ אחרת ודוקא האיגוד שלנו הוא היורש העיקרי של הקהילה היהודית המשגשגת שהייתה עד 1940 לי' חוף המפרץ הריגאי ועל גדות הנהר דאוגבה.

Встреча высланных в Сибирь – впервые в Израиле

В ночь на субботу 14 июня 1941 года, в дома жителей Латвии, Эстонии, Литвы и других районов, оккупированных Советами в 1939-40 гг., ворвались сотрудники НКВД, выгнавшие людей на улицы. Так началась массовая депортация сотен тысяч людей – ссылка в Сибирь и лагеря Гулага. Среди них были тысячи еврейских семей.

Эта ночь осталась в нашей памяти «черной субботой», и ей была посвящена наша встреча 30 мая 2008 в зале Объединения евреев – выходцев Латвии и Эстонии.

Мы прослушали рассказы о пережитом адвоката Баруха Минковича, заключенного лагеря Усольлаг, бывших ссыльных Аси Гинзбург, Ади Винник, Батти Гамзу, Геси Камайской.

На встрече выступили посол

Айлана Фрар (Росиник) אשר גורשה כילדה עם בנה משה ואחיה יוסף עם בתו דינה.

Латвии в Израиле К. Эйхенбаумс и специально приехавшая из Риги журналистка Дзинтра Гека, автор документального фильма «Дети Сибири».

Собрались около 140 жертв сталинских репрессий, их дети и внуки, которые почтили память погибших в лагерях

и в ссылке. Подобная встреча состоялась в Израиле впервые.

Преступления Советского режима не должны быть преданы забвению.

адв. Лев Натаревич, Тель-Авив

Адвокаты Барух Минкович (справа) и Лев Натаревич

Уорчи Дион Брод Маковиц (мимо) и Лев Натаревич'

ראשונה בישראל – מפגש מגורשי סיביר

בליל שבת 14.6.1941 פרצו לבתיהם של תושבי לטביה ואסטוניה, וביניהם אלפי משפחות יהודיות, קליגס ה.ק.ב.ד. את המשפחות זרקו מבתיהם וציוו עליהם עלולות למשאות. הן הובילו למחנת הרכבת והועמסו על קרונות צאן מסורגים. בלילה הבא הגיעו הגברים הוצאו מהקרונות, וכפי שנודע בעבר חדשניים רבים הם נשלחו למחלנות ריכוז בסיביר ובאוראל. המשפחות הובילו לסיביר למקומות נידחים וווממים בצפון הרחוק. אףים ניספו במהלך הרכיפה ובמקומות ההגלייה מערב, קור, עבותות פרך ותנאי מניה בלתי אנושיים. השבת ההייא נהורתה בזיכרונו שכבת השחורה.

הגירוש, הגליה, מחנות הריכוז, פשעי השלטון הסובייטי בכלל ושלטונו של סטלין הרודן בפרט לצערנו נשכח בחינו הצביריים. אמם קיימת בעולם ספרות ענפה, אך בשיה

הציבורי אצלנו זה נשכח.

איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה החליט לתקן את העולם ההיסטורי ולראשונה בישראל ערך ב- 30.5.08 מפגש של מגורשי סיביר וניצולי המהנות. למפגש באו כ- 140 איש: הניצולים, ילדיהם ונכדיהם. שמענו את סיפוריהם המצררים של חברי ברוך מינקוביץ', אסיה גינזבורג, עדיה וייניק-גן,

גסיה קמיסקי ובתיה גמו.

שגריר לטביה בישראל פנה למשתתפים בנאום קצר. הוקן

Слева направо: Геся Камайская,
Ирена Борде, Адя Виник
משמאל לימין: גסיה קמיסקי, אירנה ברודה, אדיה

היא הגיעה לישראל במילויים: גסיה קמיסקי, אירנה ברודה, אדיה

למפגש ובירכה את משתתפי המפגש.
נקווה שנוכל לעורך גם בעתיד מפגשים דומים. הצד
ההיסטוריה מחייב אותנו לא לשכוח, לזכור ולהזכיר לדורות
 הבאים את פשעי השלטון הסטלייניסטי.

עו"ד לב מרביבץ', תל אביב

Всем членам Объединения, пережившим Катастрофу
(в том числе бежавшим в советский тыл),
получившим отказ от *Beidat ha-tvuyot*
в связи с тем, что впервые обратились
ещё до достижения пенсионного возраста,
следует письменно сообщить свои данные, включая
историю переписки с этой организацией, Соломуону
Фейгерсону (зам. председателя *Izguda*) по адресу:
61230, Тель-Авив, 23574

لتשומת לבם של פליטי השואה

כל חברי האיגוד אשר ברחו לעורף הסובייטי והגיעו בקשה
לקבלת פיצוי חד פעמי מוע蔂ית התביעות
ובבקשתם נדחתה מושם שלראשותה הגיעו תביעה
לפניהם שהגיעו לגל פנסיה
מתבקשים להעיבר בכתב את פירוט המקרה
אל סגן י"ר האיגוד מר סולומון פייגרסון
(ת.ד. 23574, תל אביב, 61230)

Выплаты и льготы для тех, кто пережил Шоа

Более половины членов нашего Объединения пострадали от нацистских преследований – прошли через гетто и концлагеря или бежали с советский тыл, потеряв родных и всё имущество. Некоторые из них получают в связи с этим пенсии и пособия (иногда не в полном объеме), другие же до сих пор не воспользовались своими правами или даже не знают о них.

В начале ноября руководители Игуда Э.Валк и С.Фейгерсон встретились с адв. Хен Юристом – ген. Директором организации, получающей деньги из Германии для распределения между теми, кто пострадал от нацистов. Эта организация называется Claims Conference или на иврите *Beidat ha-tvaiyot*. Адв. Юриста рассказал о том, что полагается тем, кто до сих пор не исчерпал свои права.

Приводим перечень этих прав, как они изложены в письме, полученном нами от него. **Речь идёт о тех, кто получает или будет получать пенсию от *Beidat ha-tvaiyot* по §2.**

- .1 Пособие на оздоровление – *дней хавраа* (1951 шек. в год) будет выплачиваться с 1.01.2009;
- .2 Скидка в оплате муниципального налога (*арнона*) с 1.01.2008;
- .3 Освобождение от платы за радио и телевидение (не кабельное!) – с 1.01.2008;
- .4 Частичный возврат налога на покупку (*мас кния*) и н.д.с. (*ма'ам*) по правилам бюро помощи инвалидам при Министерстве финансов;
- .5 Получающие соц. пособие (*хашламат хахнаса*) от Битуах Леуми при определенных условиях могут получить ещё 4 000 шек. в год.

Для получения этих льгот и пособий необходимо направить в бюро помощи инвалидам (*лишкат шикум нехим*) бланк – заявление.

Окончание на с. 5.

זכויות של ניצולי ופגעי השואה

רוב חברי האיגוד הם ניצולי השואה או נפגעי (פליטי) השואה. בעבר הגשו להם סיוע במילוי תפסים ושאלונים, אך רבים עדין חסרים מידע על זכויותיהם. בתחום נובember נפגשו יו"ר האיגוד וסגןו מר פיגרסון עם צוות עובי וועידת התביעות ובראשם המנכ"ל מר חן יוריסטה ושמו סקירה של היבטים שונים של זכויות ניצולי השואה. התענינו בוודאי בזכויות נפגעי השואה – יהודים, אשר ברכו מلطביה ואסטוניה לעורף הסובייטי. להלן אנו מביאים עיקרי הזכויות כפי שהן פורטו במחתו של מר חן יוריסטה.

אורחי ותושבי ישראל המקיימים קצבה חודשית מועידת התביעות (קרון סיעיף 2), וכן החל מהתאריכים המפורטים להלן להטבות ממשרד האוצר, הלשכה לשיקום נכים כמפורט להלן:

א. דמי הבראה עbor 7 ימים (בsek של 1,951 ש"ח) אשר ישולם מיום 1.1.2009 ואילך.

ב. הנהה שנתית בארכונה, החל מיום 1.1.08.

ג. פטור מתשולם אגרה بعد החזקת מקלט טלויזיה לפי חוק רשות

השידור התשכ"ה-1965, החל מיום 1.1.08.

ד. החזר חלק של מס קנייה ומס ערך נוסף על מספר מוצריו השמל בהתאם לתנאים, כללים, נהלים ושיעוריים המקובלים ע"י הלשכה לשיקום נכים.

ה. ניצולים המקיימים תשולים מקרן סיעיף 2 מועידת התביעות וגם מקרים קצבת השלמת הכנסתה מביטה לאומי, עשויים להיות זכאים גם להטבות ומunken שנתי בסכום של 4,000 ש"ח מהלישכה לשיקום נכים.

על מנת להיות זכאים להטבות הנזכרות לעיל יש למלא טופס ולשלוח לרשכה לשיקום נכים. מידע נוסף וטופסי תביעה ניתן לבקש מהלישכה לשיקום נכים במשרד האוצר בטל": 5682651-03.

חשיבות לדעת כי תשולים מקרן סיעיף 2 של וועידת השלמת הכנסתה של הביטה בחשבו כהנסה לצורך חישוב הזכויות לקצבת השלמת הכנסתה של הביטה הלאומי (לפי תקנה 17 (12) לתקנות הבטחת הכנסתה, התshm"ב – 1982).

לפיכך סביר כי מקרים כי מחייב תשלומים מקרן סיעיף 2 המתקיימים בנוסף אך ורק מתשלומי ביטה לאומי היו זכאים לקצבת השלמת הכנסתה מהביטה הלאומי. על המעוניינים במידע נוסף לגבי תנאי הזכאות לקצבת השלמת הכנסתה וכן סיוע בהגשת תביעה לקצבה זו,lop הפנו לשירות הייעוץ לקשה של הביטה הלאומי, בטל": 02-6463400 (בשפה העברית) ובטל" 02-6463402 (בשפה הרוסית).

כמו כן זכאים ניצולי שואה וגם פלייטי השואה למunken פעם בשנתיים (להוחר) בסך של עד 4000 ש"ח עבור משקפים, מקשר שמיעה, טיפול רפואי, תרופות, ציוד רפואי/שיקומי, עזרים אורטופדיים (בכפוף לאישור אורטופד) מהקרן לרווהה לנפגעי השואה בישראל במימון וועידת התביעות. על מנת לקבל את החזר יש להגיש קבלות מקורות מהשנה הנוכחית והקודמת. כדי לזרוף כמה שיותר קבלות על מנת להגיע ל-4000 ש"ח. זאת בתנאי שסק ההכנסות של המבקש אין עלות על 6650 ש"ח.

על מנת להיות זכאים להטבות הנזכרות לעיל והטבות נספות מהקרן לרווהה ניתן לפנות בכתב לקרן לרווהה לנפגעי השואה בישראל ברה' קפלן 17, ת.ד. 7197 תל-אביב, 64734 או טלפון מס': 03-6090866 03-6968294

על מנת לקבל מידע ייעוץ והכוונה נוספת בונגע לזכויות אשר עשוות להיות לכם ניצולי שואה המתגוררים בישראל ניתן להתקשר למשרד וועידת התביעות ביום-הה בשבועות 8.00-16.00 בטלפון 03-5194400.

Окончание со стр. 4

Эти бланки, а также дополнительную информацию можно запросить в Мин. Финансов по тел. 03-5682651. Важно отметить, что выплаты по § 2 из фонда помощи *Веидат ха-твийот* не учитываются при определении права на *хашиламат хахнаса* от Битуах Леуми.

Для получения дополнительных разъяснений о праве на *хашиламат хахнаса* и помощи в подаче просьбы на его получение можно обратиться в «Службу помощи пожилым» при Битуах Леуми по тел. 02-6463402 (по-русски).

Кроме того, **пострадавшие в Шоа, в том числе и бежавшие в тыл**, имеют право на получение от Фонда помощи пострадавшим в Шоа пособия на приобретение очков, слуховых аппаратов, лекарств, ортопедических приспособлений и на лечение зубов в размере до 4 000 шек. **раз в два года** (а не раз в три года, как было до сих пор).

Эти средства также поступают в Фонд от *Веидат ха-твийот*.

Для получения указанной помощи следует подать оригиналы всех квитанций и счетов за текущий и предыдущий годы. Имеет смысл предоставить максимум квитанций, дабы набрать сумму в 4 000 шек. Однако при этом суммарный доход просителя (пособие от Битуах леуми, пенсия, рента и т.п.) не должен превышать 6650 шекелей.

За получением этих и иных льгот и пособий из Фонда Благосостояния (*Керен ле-рихат нифгаэй ха-Шоа*) следует обратиться письменно по адресу п.я. 7197 Тель-Авив 64734 или по телефону 03-6090866 (факс 03-6968294).

Для получения информации по всем вышеупомянутым вопросам можно обратиться также непосредственно в *Веидат ха-твийот – Claims Conference* с воскресенья по четверг с 8:00 до 16:00 по тел. 03-5194400 (на любом языке).

Депутаты Сейма в Израиле

В конце февраля 2008 г. нашу страну посетила делегация латвийского Сейма во главе с Борисом Цилевичем – руководителем группы депутатов по сотрудничеству между парламентами Латвии и Израиля. В делегацию входили также депутаты Сейма Дзинтарс Абикис, Станислав Шкестерс и Юрий Соколовскис. На встречах в МИДЕ, а также в Кнессете латвийские парламентарии услышали обзор внешнеполитических проблем, стоящих перед Израилем, а также перспектив расширения сотрудничества между нашими странами. Гости посетили мемориал Яд ва-Шем и побывали на Масаде.

Наше Объединение пригласило делегацию на торжественный ужин, в ходе которого были подняты вопросы о возврате еврейской общественной собственности и о выплате пенсий выходцам из Латвии в Израиле.

Борис Цилевич вскоре после визита выполнил данное на этой встрече обещание и прислал нам подробный анализ ситуации с пенсиями.

**Ознакомиться с этим документом члены
Объединения могут в нашем офисе (03-6093476).**

בקור משלחת הטעים הלטבי בישראל

בסוף פברואר 2008 ביקרה בארץ משלחת הפרלמנט הלטבי (-Saeima). בראש המשלחת עמד בריס צילבִּי, העומד גם בראש קבוצה לשיתוף פעולה בין הפרלמנטים של לטביה וישראל.

במשלחת השתתפו שלושה חברי פרלמנט נספים. בפגישות במישרד החוץ ובכנסת, שמעו חברי הפרלמנט הלטבי סקירה של סוגיות מדיניות החוץ של ישראל, ושל סכמי הרחבות שיתוף הפעולה בין המדינות. האורחים בקרו ב"יד" ושם ציר הטעים בריס צילבִּי ובצדה. ציר הטעים בריס צילבִּי
דепутט סейמה ב. צילевич

הائגון ערך לכבוד המשלחת ארוחת ערב חגיגת, שבמהלכה הועלו נושאים כגון החוזה הרcoxש היהודי הציבורי ותשולם הפנסיות ליצאי לטביה בישראל.

בריס צילבִּי הבטיח לבדוק את נושא הפנסיות לעומק וכן צר אחריו הביקור שלח לנו נייטה מפורט של המצב. חברי האיגוד יוכלים לעזין במסמך זהה במישרדי האיגוד (טל. 03-6093476).

להבא העלוון "אצלנו" יישלח רק לחבריו האיגוד

Бюллетень "Эцлайну" в дальнейшем будет рассылаться только членам Объединения.

Получим ли мы пенсию из Латвии?

Выходцы из большинства стран, возникших после распада СССР, добиваются пенсий из стран исхода, но, кроме определённой категории бывших россиян, никто ещё не добился успеха.

Переговоры между Израилем и Латвией по вопросу пенсий начались примерно четыре года назад и в последнее время «вышли на финишную прямую». Так, во всяком случае, считает руководитель отдела международных соглашений Института национального страхования «Битуах леуми» адвокат Саспорта. Он возглавляет израильскую группу на переговорах с Латвией, куда входят также представители нашего МИДа. Саспорта, ведущий подобные переговоры с десятком других стран, считает, что Латвия занимает наиболее прогрессивную (с израильской точки зрения) позицию. Стороны уже согласовали текст договора, который передан на утверждение латвийской стороны, но тут то и возникла волокита. В Риге пытаются объяснить задержку разными «причинами», которые, на наш взгляд, являются лишь предлогом, чтобы оттянуть заключение соглашения.

Прежде всего следует разъяснить, что речь идёт о взаимной выплате пенсий: израильянам – той что заработана в Латвии, а жителям Латвии, гражданам Израиля, - пособия по *Битуах леуми*.

О чём же конкретно пойдет речь? Все израильяне, достигшие пенсионного возраста и проработавшие на территории нынешней Латвии не менее 10 лет, будут получать трудовую пенсию вне зависимости от времени, когда они покинули Латвию и возраста в момент отъезда. Критерии на получение пенсии

будут такими же, как у тех, кто и сегодня живёт в Латвийской Республике. Размер выплаты будет, очевидно, зависеть от стажа и норм, принятых в Латвии. Для получения пенсии не придётся ехать в Ригу, достаточно будет подать заявление, приложив необходимые документы, в *Битуах леуми*.

מזה ארבע שנים מתנהל מ"מ בין ישראל ולטביה בדבר תשלום пенיה לעולים מארץ זו. לדבריו עוז שיפורטה מהמוסד לביטוח לאומי, האחראי מצד הישראלי על המו"מ, עמדותיו של הצד הלטבי מתקדמות יותר לעומת מדינות רבות שעומדו על הורובותיה של ברה"מ. לפי טויחת ההסכם, אשר סוכמה כבר בין הצדדים והועברה לריגה לאישורו, כל עולה שעבד בשיטה של לטביה 10 שנים וייתר יקבל פנסיה (באמצאות המוסד לביטוח לאומי בארץ) ללא קשר למועד עזיבתו או לגילו בעת היציאה מלטביה. הצד הלטבי נוהג סhabit ומתרץ את העיבודים בתירוצים שונים. עליינו – הנהלת האיגוד – להחוין על המוסדותkisheralim (קודם כל על הביטוח הלאומי ומשרד החוץ) והLATBIVIM ע"מ לזרז את הטיפול בסוגיה, מאחר ול모עדים לקבלה הפנסיה איןzman להחות – רובם בגיל 75 – 80 –

Всё это звучит замечательно, но не следует удивляться латвийской «щедрости». Соглашение составлено в соответствии с международными конвенциями, подписанными обеими сторонами. Но одно дело – конвенции, а другое – конкретные обязательства.

Данные лица, претендующего на трудовую пенсию из Латвии:

Фамилия _____ Имя _____ год рождения _____

Общий трудовой стаж в Латвии _____ Дата алии _____

Основное место работы _____

По-латышски

адрес _____
улица, № дома / № кв. _____ Город _____ почт. Инд _____

телефон _____ e-mail _____

Представители стран СНГ, с которым Израиль ведёт подобные переговоры, интересуются числом потенциальных пенсионеров. И хотя мы считаем, что пенсию следует выплачивать вне зависимости от этого, можно эту просьбу понять. Списки олим из Латвии, претендующих на пенсию, важны не только для такой количественной оценки. Они помогут нам держать людей в курсе борьбы за пенсию, а после вступления договора в силу, точно проинформировать их о порядке реализации права на латвийскую пенсию.

Руководство Объединения выходцев из Латвии и Эстонии, со своей стороны, будет

непрерывно напоминать как израильским инстанциям (МИД, Битуах леуми, комиссии Кнессета и т.п.), так и латвийским (посольство в Тель-Авиве, депутаты Сейма, МИД Латвии), что **наши пенсионеры, многим из которых уже за 80, не могут ждать!!!**

Просьба ко всем членам Объединения, ещё не сообщившим свои данные, **заполнить анкету на с. 6 и выслать её по адресу:**

61230, תל אביב 23574.ת.ל

(членами Объединения являются *олим* из Латвии, регулярно платящие членские взносы).

20 лет возрождению еврейской жизни в Эстонии

4 апреля 2008 г. в Таллинне состоялась конференция, посвященная юбилею. Именно здесь в 1988 г. впервые на территории СССР вышла в свет еврейская газета (*ха-Шахар*) на русском языке. Вместе с этой датой отмечали также 90 лет провозглашения независимости Эстонии и 60 лет государства Израиль. Был подписан договор о сотрудничестве между Американским еврейским комитетом (AEK) и еврейской общиной Эстонии.

Участников конференции приветствовали спикер парламента Энн Эргемаа и министр культуры Лайне Янес. Об истории еврейского государства и задачах, стоящих перед ним, рассказал посол Израиля в Финляндии и Эстонии Ави Гранот. От имени нашего Объединения евреев Эстонии приветствовал председатель Эли Валк, который преподнес также скромный подарок – 30 книг об Израиле и еврействе. Член правления Объединения Марк Рыбак сообщил о работе по созданию еврейского музея в Таллинне.

Мы желаем этой небольшой еврейской общине (около двух с половиной тысяч человек) дальнейших успехов в развитии еврейского самосознания и знакомстве с традициями нашего народа. Надеемся, что в результате этого возрастёт поток *алии* из Эстонии.

חידוש החיים היהודיים באסטוניה

ב-4 באפריל 2008 התקיים בטולין כנס לציון 20 שנה לחידוש החיים היהודיים באסטוניה. דוקא פה, ב-1988, לראשונה בשפה ברה"מ יצא לאור עטן יהודי ("השחר") בשפה הרוסית. במקביל צינו בוועידה גם את יובל ה-90 להכרזת עצמאותה של אסטוניה ואת יובל ה-60 של מדינת ישראל. את משתפי הוועידה ברוטו י"ר הפרלמנט של אסטוניה ושר התרבות. על ההיסטוריה של המדינה היהודית ועל המשימות העומדות לפנייה דבר שגריר ישראל בפינלנד ואסטוניה אבי גראנט. בשם איגודנו בירך את יהודי אסטוניה הי"ר אלי ולק, אשר מסר גם שי צנו – 30 ספרים ברוטות על ישראל והיהודים. חבר הנהלת האיגוד מיק ריבק דוח על התקדמות בקמת מוזיאון היהודי בטולין. אנו מ�הלים ל情怀ה היהודית הקטנה המונה כ-2500 איש, הצלחה בטיפוח התודעה היהודית ובהכרת מסורת עמנוא. נקוות שכתוצאה לכך יגבר זרם העליה מאסטוניה.

Консул Эстонии в Израиле

До недавнего времени единственным представителем Эстонии в Израиле был почётный консул г-н Иосеф Шекель. Теперь же при посольстве Нидерландов действует постоянная эстонская Миссия, которую возглавляет консул г-жа Марин Мотус. Она принимает по адресу:

14 Abba Hillel Street, Ramat Gan, 52506
Tel./Fax 03-5282854,
E-mail: embassy.telaviv@mfa.ee

Встреча с президентом Латвии

В начале мая президент Латвии д-р Валдис Затлерс по приглашению Шимона Переса побывал в Израиле с кратким (менее суток) визитом для участия в праздновании 60-летия еврейского государства. Несмотря на крайне загруженный график, он встретился с председателем Объединения Эли Валком, который вручил ему памятный подарок. Эли Валк передал Президенту Затлерсу Декларацию, принятую на Пятой всемирной встрече евреев – выходцев из Латвии, а также письмо с просьбой содействовать возврату недвижимости, принадлежавшей до 1940 года еврейским общинам, или выплате компенсации за неё.

К сожалению, до сих пор ответа на это письмо не поступило.

פגישה עם נשייא לטביה

נשייא לטביה ו. זטלרס (מימין) עם יו"ר האיגוד.
הנשיא לטביה ו. זטלרס (מימין) עם יו"ר האיגוד.
Президент В.Затлерс (справа) и Э.Валк

голоть ксочертат шл הפגישת עבורנו היהת כאשר מר ולך מסר לנשייא זטלרס
הזהרה אשר נתקבלה בכנס העולמי החמישי של יהודים יוצאי לטביה,
ובנוסף מכתב ובו בקשה להאיץ את הטיפול בהזורת הרכוש שהיה שייך עד
1940 לקהילות היהודיות, או לפיצוי כספי עבורה.

לדאבוננו, עד עתה לא נתקבלה תשובה למכتب זה.

Смена послов Латвии

В июне 2008 года закончился срок пребывания Карлиса Эйхенбаума на посту посла Латвии в Израиле. Выступая на прощальном приеме, председатель нашего Объединения Эли Валк сказал, в частности: «За 4 года Вашего пребывания на посту посла значительно расширилось сотрудничество между нашими странами в политической и экономической сферах, в вопросах культуры и туризма. Состоялся ряд взаимных визитов государственных деятелей. Значительно уменьшилась напряженность, существовавшая между посольством и выходцами из Латвии в Израиле. Вы стали первым латвийским послом, выступив-

шим перед членами Объединения».

От имени Объединения послу был вручен сувенир с видом Иерусалима (на снимке).

К. Эйхенбаумса на посту посла Латвии в Израиле сменил опытный дипломат д-р юриспруденции Мартин Пертс.

В конце 80-х годов он был деканом одного из факультетов, а затем проректором ЛГУ. За последние 15 лет он был послом Латвии в Польше, Италии и Испании, занимал ответственные посты в латвийском МИДе.

Приветствуя нового посла на приеме в честь 90-летия провозглашения независимости Латвии, Эли Валк заверил его в том, что «Мы готовы оказать Вам, д-р Пертс, любую помощь и поддержку в достижении общей цели – залечить раны прошлого, чтобы укрепить сотрудничество в области политики, торговли и культуры между нашими странами».

חילופי השגרירים של לטביה

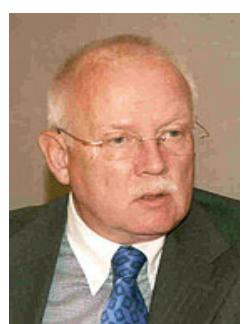
ביוני 2008 נסתיימה תקופת כהונתו של שגריר לטביה בישראל, קְרָלִיס אַיְכָבָאוּם. בערב הפרידה אמר יו"ר איגודנו, אליו ולך, בין

היתר: "ב 4 השנים של כהונתו כשגריר התרכז באופן ניכר שיתוף הפעולה בין מדיניותנו בתחום הפליטי והכלכלי, התרבותי וההיירוט. היה שגריר לטביה הראשון, שהופיע בפני איגודנו".

בשם האיגוד הוענקה לשגריר היוצא מזכרת עם נוף ירושלים (בתמונה).

את השגריר
אייכנבאום
החליף בתפקיד
שגריר לטביה
בישראל דיפלומט
מנוסה, ד"ר
למשפטים, מר
מרטין פרטס.

בסוף שנות ה 80
הוא היה דיקון
אתה הפקולטות,
ולאחר מכן

השגריר מרטין פרטס
Посол М. Пертс

פרורקטור של האוניברסיטה הממלכתית הלטבית. ב-15 השנים האחרונות הוא כהן כשגריר לטביה בפולין, איטליה וספרד ומלא תפקידים בכירים במשרד החוץ הלטבי.

בקבלת פנים לרجل 90 שנה להכרזת עצמאוותה של לטביה בירך היו"ר שלנו את השגריר החדש: "ברצוני להבטיח, כבוד השגריר, שהוא גנש כל סייע שיידרש ע"מ לחזק שטח פועלה בי"ז ישראל ולטביה בתחום המדיני, הכלכלי והתרבותי ובכל לתروم לריפוי הפציעים של העבר".

השורשים שלי בדווינסק

התובונתי במפה עם זכויות מגדרת ומצאתי את בית הכנסת. כמו כן מצאתי במאגר "דף עד" באתר האינטראקטן של יד ושם את שמות בני משפחתו שאמא מילאה כבר בשנת 1955. אבל מה ש亞רם להצלחת נסיעתי השנייה הייתה המשפחה המקומית אליה היפנה אותו זניה. מצאתי את הרחובות ששמותיהם שונים שלוש פעמים. הלקוחנו למויזיאן של העיר שם תלמידה מצאה את שמות הרחובות כיוום. כאשר ראיתי את מיקום הבתים הבנתי יותר את סיפוריה של אמא על הדווינה, איך הנהר קפא בחורף ואיך עלה על גdots. אין בטחון שאלה באמת הבתים בהם גרה משפחתי, אך והפחות או יותר המקום הגיאוגרפי.

יוטר מאוחר בני הזוג הנחמדים לקחו אותי במכוניתם לפוגולנקה (Pogułanka) – אתר הרצחה המונוי. שם הדלקתי נר זיכרון לסבי שלא הכרתני ולשאר יהודים דווינסק. שם נסענו לסובטה, עיריה ממנה בא סבי, שם התהנתה דודתי ושם היו בני משפחתי רבים המופיעים בדףי מבנה על קברו של רוזצ'בר רבינו בבית העלמין בדווינסק.

מצבה על קברו של רוזצ'בר רבינו
בבית העלמין בדווינסק.

עד בהדרכת איש מהמקום עליינו לאזור ההרגה בסובוטה, גם שם הדלקתי נר זיכרון לרומבוליה שם אולי נרצחה דודתי המשכנו לבית הקברות היהודי של בסובטה. בית הקברות נמצא על מדרון של גבעה. העשב מכסה את מרבית המצבות. המצבות מכוסות יrokת, נוטות ליפול, האותיות כמעט שאיןן נראהות ולא ניתן לקרוא את הכתובות.

כאשר חזרתי לריגה, נסעתי לרומבוליה שם אולי נרצחה דודתי עם בעלה ובניה. הדלקתי נר לזכרם ולזכר כל שאר הנרצחים. הרגשתי שמלאת את המotel עלי. השתי שמשפחתי עדין לא נמחקה מהזיכרוני כי אני זכרת אותם.

כאן סיפרתי חלק קטן מההיסטוריה ואני מקווה שהזו ייעוד צברים כמווני לחפש את שורשיהם בלטביה ולכבד את זכרם של הנספים.

רעיה קידר,
בית גברין, 7.ג. ל'יש דרום

اما שלי מלכה נולדה בדווינסק במשפחה רומ. היא עלתה ארצה ב-1934. זמן קצר אחריה עלה גם אחותה הצעירה. הן השאירו אחריהן אב, שתי אחיות נשואות וילדים – כולם הושמדו בשואה.

לא התעניינו במשפחה ולא ידעת על חיי המשפחה והיה ילדים וכונרה. שאלתי אותה שנים לאחר השואה, כאשר דיברה על יוֹפִיה של ריגת, האם הייתה רוצה לחזור לטריביה והיא ענה בהשלילה.

דוקא לאחר מותה גברה התעניינות של אח ושי. קיבלנו מהארציוון הלטבי מידע רב על המשפחה, אשר דיברנו אותן גרה לגיילו ולנסות לחפש את המקומות שבהם גרה המשפחה ונשארו והושמדו בשואה. נסעה פעמיים ללטביה. בלבד, ללא ידע של השפה.

הדבר הראשון שעשתה כשהגעתה לטריגת – היה לצלם את הדווינה עליה שמעתי הרבה. קניתי מפות ובעזרת החומר הארציוני מצאתי את הבתים שבאות הדורות גרה אמא שלי, כנראה כאשר למדה באוניברסיטה בריגה.

בדווינסק הביקור היה כשלון. היו לי שתי כתובות של המשפחה וכתובות אחת של אמא שלי. הייתה לי מפה ולא הצלחתו למצוא דבר. גם את בית הכנסת לא איתרתי, שם, אולי, הייתה פוגשת מישו שידע ויעזר לי.

היה לי שם רחוב שבטעות חשבתי נמצא במצר של דווינסק. הסתבר לי מאוחר יותר, ב ביקור השני לאחר מכן, כי זה

בינוי בית יהודי לשעבר בדווינסק.

היה הגטו. כבר אז ידעת שахזור שנה לאחר מכן, שלא אנו עד שאמצא את מה שאני מהפשה.

בשובי ארצה ניגשתי לאיגוד. וכך שפּר עלי מזלי. ג'נינה

המזכירה נתנה לי כתובות של זוג יהודי נחמד. היא נתנה לי טלפון של ד"ר אולין ולדשטיין שביקרה בסובטה (Subate) שגם בה הייתה לי משפחה. דרך ד"ר ולדשטיין הגיעו לגסֶל מימון והוא שלח לי את כתובות בית הכנסת ואת המפה.

В каком микрорайоне, какого города находится эта улица?

Среди приславших правильный ответ до конца 2008 г., будет разыграна книга «Евреи в Латвии» на русском языке.

באיזו שכונה של איזו עיר נמצא דחוב זה?
בין חברי האיגוד שיישלחו תשובה נכונה
עד סוף 2008 ייגרל ספר
"יהודים בלטביה" של מנדל בוכה
(בשפה הרוסית).

גם אחרי 67 שנה

יום אחד, אמה של האישה יצאה לקטוף פטל ותותי בר ביר. לפעת ראתה שיריה ארוכה של נשים, קשישים וילדים – אלה היו היהודי העיירה. היא הסתתרה מהחורי שיח גдол בשקט מוחלט, והביטה במת呼吸 – קבוצה של שוטרים לטביםם דרו ביוזדים, והם נפלו אחד אחד לתוך בור שנחפר עבורם קודם לכן. הנורא מכל היה כאשר איש ייפפייה, בעלת שיער שחור ואורך, אוחזת בידיהם של שני ילדים הקטנים נורטה ונפלה לבור, ומידי אהריה נפלו הילדים.

(נוצריה) סיפה את הסיפור לבתה כל חייה, שוב ושוב. כשבוגשה אותנו הבת, התרגשה מאוד לראות את הצעאים של האנשים שאמה ראתה נרצחים. היא הייתה כל כך נסערת שאפילו את שמה לא הזירה.

מי יודע – אולי סבי הסייעו צעדי בשירות המوتה זו.
לשם גרבינע

12-летняя Лотем Грабинер рассказывает о поездке этим летом в Ригу и маленькие городки в Латвии и Курляндии. Бабушка и дедушка показали ей, её родителям и братьям места, где жили их родные и где они были расстреляны в 1941 г.

Особенно запомнился ей рассказ местной жительницы в Талсы о том, как вели в лес и расстреливали евреев этого городка.

השנה הגתית את בת-המצווה שלי ובחודש אוגוסט האחרון סבי וסבתاي ל��ווו אותו ואת משפחתי לסירור שורשים בלטביה. הנהנו מואוד, ראיינו נופים מדמים, אכלנו מאכלים מקומיים וזכינו לגשם באוגוסט... חלק מסירושים ביקרנו בהרבה בתים קדומים בהם קבורים בני משפחתי מדורות קודמים ובבתים ישנים בהם גרו הסבים והסבתות שלי. למדתי הרבה על משפחתי ועל יהדות לטביה, אבל סיפור אחד, שמשמעו ממש במקורה, ילווה אותי כל חיי.

זה היה יום גשום, עיירה טלי. עצנו בפונדק לאכול ארוחת צהרים. אחוי הקטנים שיחקו והתרכזו בחוץ ואישה שעבדה במקום ניסתה לפתוח אitemם שיתה. ככל ענו לה (כי לא הבינו לטביה) דיא שאלת סבתא שלי מאייה באנו, כי השפה הייתה מוכרת לה מעת. שליל ענתה לה, והוא שאלת אם יש לנו קרובי משפחה כאן. סבתא סיפה לה שאנחנו יהודים וש רק קברים נשאר לנו לבקר. האישה פרצה בבכי, וסיפה לנו סיפור שאמה הייתה מספרת לה שוב ושוב כשהיתה ילדה:

לשם גרבינע עם האחים ליד בית המשפחה ב-Talsi.

Расчищено кладбище в Яунелгаве

27 июля 2008 года на окраине Яунелгавы, городка в Земгале, состоялась церемония по случаю окончания расчистки и реконструкции старинного еврейского кладбища. Было поднято и восстановлено более 450 могильных камней, вокруг кладбища высажена живая изгородь из 2000 деревьев, очищена и законсервирована каплица.

Одним из главных спонсоров этой операции, проведенной обществом "Шамир" при поддержке европейского агентства EACEA, стал ученый-химик и бизнесмен рижанин Виктор Шац.

«В числе 3000 захоронений, которые насчитывает это кладбище, есть и могила моего прадедушки Уриаса Шаца, – рассказал он собравшимся. – Он был весьма примечательной личностью, родился здесь в 1848 году, когда город назывался еще Фридрихштадтом. Один из его детей, Макс Шац-Анин, был видным деятелем левого движения в довоенной Латвии, юристом и литератором, о котором написаны книги. Пал жертвой сталинских репрессий».

За годы участия в реставрации кладбища Виктор Шац по-настоящему «заболел» историей еврейской общины, проживавшей здесь.

Jaunjelgava-העלמין היהודי העתיק ב-

ב-27 ביולי 2008, בפתח העירייה יאנז'לגבה (Jaunjelgava) אשר בזמניה נערך טקס לכבוד סיום שיקומו של בית העלמין היהודי העתיק. הורמו ושוקמו יותר מ-450 מצבות, מסיבב לב בית העלמין ניטעו 2000 עצים, שייצרו גדר היה, ושוקם בית התפילה. הקבר הראשון בעיר, שבה התקיימה קהילה יהודית גדולה, נכרה בשנת 1802.

אחד מהתורמים של מבצע השיקום, שבוצע בהשגת אגודה "שמיר" ובתמיכת הארגון האירופאי EACEA באירופה, היה מדען הכימיה ואיש העסקים וויקטור ש"ץ מריגה.

בין 3000 הקברים בבית העלמין זהה נמצא גם קברו של סבא רבא שלו אוריה ש"ץ – הוא ספר לנאספים. הוא נולד בה- מוכרטה. הוא נולד בה- 1848, כאשר העיר נשאה עדין את השם פרידריךשטאדט (Friedrichstadt).

מבני, מקס ש"ץ-אןין, היה אחד מהפעילים היוזעים של המשאל

משמאלו: ד"ר ש"ץ ומנחם ברקhn.

סלאה направו: ד-ר Shaac ו M. Barkhan

בלטביה שלפני המלחמה, משפטן וסופר. עליו נכתבו ספרים. הוא נפל קרבן הרדכאות של סטליון.

Окончание на стр. 11

המשך בע' 11

Окончание со с. 10.

Первое захоронение в местечке, где когда-то обитала большая еврейская община, было осуществлено еще в 1802 году.

Оказывается, в середине XIX века Фридрихштадт был втрое больше, чем нынешняя Яунелгава. 70% его населения составляли евреи. Аналогов такого компактного проживания евреев в Латвии в то время не было. Сильный удар по еврейской общине нанесла Первая мировая война. Город в течение всех четырех лет был в эпицентре боевых действий.

В 1941 году здесь проживало только около 500 евреев (4,5 тысячи в середине XIX столетия). 7 июля нацисты вывезли их в близлежащий серенский лес, где расстреляли. Останки уже после войны перенесли сюда же, на старинное кладбище. Поставили жертвам геноцида весьма скромный мемориал – из оштукатуренного кирпича, который к началу нынешнего столетия превратился в щебень. Моя семья и многочисленные потомки нашего рода сочли своим святым и личным долгом реставрировать его. Новой жизнью зажил он в 2002 году. Содействовала этому также городская дума.

«В итоге реконструкции составлена карта кладбища, – отчитался о проделанном Виктор Шац. – Кроме того, описаны все 450 памятников, потому что даже камень не вечен. Составлен список захороненных евреев, и эта работа еще продолжается».

Как подчеркнул на церемонии раввин Менахем Баркахан, этот проект стал пробным камнем реконструкции остальных старинных еврейских кладбищ в Латвии. В завершение состоялся скорбный молебен, к мемориальной плите легли цветы...

По материалам газеты «Час», Riga

מתברר, שבאמצע המאה ה-19, פרידריכשטאדט הייתה גדולה פי שלושה מיאוניילגבה של היום. כ- 70% מאוכלוסייתו של העיירה היו יהודים. את המכיה הראשונה ספגה הקהילה היהודית במלחמת העולם הראשונה כשהעיר הייתה במשך 4 שנים במרכז הקרבות. ב- 1941 גרו בה רק כ-500 יהודים (4,5 אלף באמצע המאה ה-19). ב- 7 ביולי הובילו אותם הנאצים לעיר הסמוך ושם רצחו אותם ביריות. כבר אחרי המלחמה והעבורי שוריזיהם הנה, לבית העלמין העתיק.

בית העלמין אחרי השיקום (ニックの写真).
расчищенный участок кладбища.

לקברנות רצת העם הוקמה מצבת זכרון צנועה למדוי, מלבדים מטויחות, אשר לקרהת המאה הנוכחית הפכו לחיצן. משפחתי והצאאים הרבים של משפחנתנו המורחבת רואו בשיקומה את חותמת האישית והקדושה. היה החדש הזה החלו בשנת 2002. סיעה זאת גם העירייה".

"התווצה מהקיים הורכבה מפה של בית העלמין" – דודה וויקטור ש"ץ – "וחוץ מזה נערך תיאור של כל 450 המזבובות, מפני שאפלו אבני אין לנצה. הוכנה גם רשימה של היהודים הקבורים, והעבודה הזאת עדין נמשכת".

כפי שהdagיש זאת בטקס הרב מנחם בר-כהן, הפרויקט הזה ישמש דוגמה לשיקום יתר בתים העלמין היהודיים בלבתייה. לסיום עצרת הזיכרון לקרים השואה נערכה תפילה, ליד לוח הזיכרון הונחו פרחים...

מתוך הכתבה בעיתון "צ'אס", ריגה

רִיזָּאָה - קְרֵכְתַּה

כמו בשנים הקודומות השתתפו נציגי האיגוד גם השנה בטקס ביד ושם ביום השואה. את הזר מטעם האיגוד הניח אסיר גטו ליבאו לרופאי (Liepāja) ברילוביץ'. התלו אליו אשתו אטקה, הבן נחמן ברילוביץ' והנכדה תל ארבל.

סיוור "שורשים וזכרון"

האיגוד מארגן בתחילת يولי 2009 סיור ללבניה בן 8-10 ימים בו ישולב

ביקור באטרים יהודים עם טויל תיירותי המעניינים יבקרו גם בערים.

הרשמה וקבלת פרטיים אצל זנינה במשרד האיגוד 03-6093476.

הטיול מתאים גם לילידי הארץ.
לנרשמים יערך ערב פסח מפגש תאום והסברה.
קיום הטויל מותנה במינימום של 25 משתתפים.

Новые книги

ספרים חדשים

Уничтожение евреев в Латвии

В начале июля 2008 г. в Риге состоялась презентация нового издания цикла лекций «Уничтожение евреев в Латвии 1941-1945» под общей редакцией Менахема Баркахана. Вышли в свет три идентичных издания книги на русском, латышском и английском языках. Планируется также издание на иврите.

В приветствии, которое направило по этому случаю
наше Объединение, говорится: «Особенность этой
книги, на наш взгляд, именно в том, что она предназна-
чена не для специалистов-историков, а для широкого
круга читателей. Она адресована, прежде всего,
учителям, которые должны познакомить латвийских
школьников с этой трагической страницей истории
евреев и латышей в 20 веке.

Изучение истории Холокоста в латвийских школах следует считать существенным вкладом в формирование прямого, честного подхода к осмыслиению истории страны. Это видно уже из названия сборника – речь идёт не о каком-то непонятном "Холокoste", а об «УНИЧТОЖЕНИИ ЕВРЕЕВ».

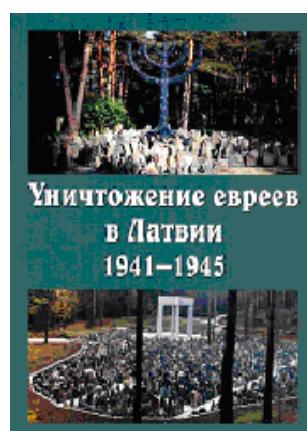
Вот что пишет об этой книге заместитель председателя Объединения Соломон Фейгерсон: «Я с огромным интересом прочитал книгу «Уничтожение евреев в Латвии 1941-1945». Книга очень верно отражает положение евреев в те страшные времена в Латвии и их уничтожение. Я с этим материалом хорошо знаком: прошел гетто Лиепаи, концентрационные лагеря Кайзервальд и Штутхоф.

От себя могу добавить, что были места, где местное население начало уничтожать евреев до прихода немцев. Я же, который в то страшное время находился в Лиепае и дважды избежал расстрела, получал помощь от местных жителей. Были и такие латыши

Составителями книги проделана большая, кропотливая работа. Есть, к сожалению, еще много работы на эту тему. В частности, следовало бы конкретизировать материалы, посвященные Курляндии.

Вместе с тем, следует учесть, что книга задумана как пособие для изучения истории Холокоста в Латвии, в том числе и школьниками. Думаю, что важно то, что она вышла и на латышском языке».

Книгу можно приобрести в офисе Объединения (65 шек.) или по почте, выслав чек на 70 шек. Она будет также продаваться на Азкаре 5 декабря.

על רצח יקירינו

בתחילה يولי 2008 הוצאה בריגת מהדורה חדשה של קובץ הרצאות בנושא "השמדת היהודים בלטביה בשנים 1941-1945", בעריכתו של מנחם בר-כהן. הספר הוכן במקור ברוסית, וספרים זמינים הופיעו בלטבית ובאנגלית. כמו כן מתוכננת גם מהדורה עברית.

בדרכי הברכה אשר שיגור אינוגדו לגל הארץ, נאמר בין היתר: "היהו שבספר, לפי דעתנו, הוא בוה, שהוא מיועד להוג רחוב של קוראים, ובראש וראשונה למורים, אשר תפקודם להביא בפני התלמידים את האמורים הטרגיים בדברי ימי הייחוד והמלוחים במאה ג-XX

יש לראות בלימוד תולדות השואה בבתי הספר הלאטיביים תרומה ניכרת לניצחה כנה ללימוד דברי ימי המדינה. הדבר בולט כבר בכותרת הקובץ: מדובר לא על "שואה" מוערפלת, אלא על **השמדת יהודים**. אמן מהלכים לאגנחת "שומר" ולכל אלה, אשר לומדים ומתעדים את תולדות ההוראה שלנו, הצלחה בהמשך פעלותכם".

סגן יו"ר האיגוד, סולומון פיגרסון, ניצול השואה מליפאיה, כותב בין היתר אוזור הספר:

"קראיתי בעניין רב את הספר "השמדת היהודים בלטביה בשנים 1941-1945".

הספר מתאר נאמהנה את מצב היהודים בשנים מוצב הגרמנים הגרמנים גוראות ההן בלטביה ואת השמדתם. אני

מכיר היטב את החומר: עברתי את גטו ליפיה את מהננו הרכינו קיינזון ושטוטהוף.
אוסף גם, שהו מקומות, שבהם האוכלוסייה המקומית תחילה את השמדת היהודים עוד טרם ניסת הגרמנים. לעומת זאת, אני קיבלתי סיוע מוחשיים מקומיים. היו גם לטבים כלאה".

את הספר ניתן לרכוש במשרד האיגוד (במחיר 65 ש"ח), או בדואר באמצעות משלוח המחייב על סך 70 ש"ח. הספר ימכר גם באזכרה ביום ה-5 בדצמבר.

Просьба о перемене адреса сообщать в офис письменно или по телефону.

הבראנו האיגוד מתקבשים להודיע על שינוי הכתובת

IN MEMORIAM

Памяти Доры Белинкай

Моя мама – Дора Белинская (Зайдин) – в течение многих лет была секретарем Объединения выходцев из Латвии и Эстонии. 30 июня 2008 года она скончалась после тяжелой болезни. О маме можно написать книгу, но главное – она была Человеком с большой буквы, честной, исключительно порядочной, ответственной за всё, что делала, чуткой, отзывчивой, доброжелательной, всегда готовой помочь людям.

Мама родилась 28-го ноября 1913-го года и очень символично, что мы приехали в Израиль в день маминого рождения в 1974-м году. Всю жизнь она мечтала об Израиле. Три года (1935-1938) училась в Иерусалимском университете на биофаке, но жизнь сложилась так, что разлука с Эрец-Исраэль растянулась на долгие годы. Была война, а с нею гибель мужа, моего папы, под Старой Руссой; смерть отца от голода и истощения, ранение брата, Ильи (Ильки) Зайдина. После войны брат был арестован за нелегальную отправку евреев в Палестину, и тогда состоялось "знакомство" мамы с КГБ. Органы велели маме докладывать им обо всех друзьях и знакомых. Мама проявила смелость и мужество и не предала никого.

20 лет проработала мама в обществе выходцев из Латвии и Эстонии. Почти до конца 1997-го года она ездила четырьмя автобусами на работу и обратно. Она любила работу с людьми, и люди любили её.

החברים אהבו אותה

בוני השנה הלכה לעולמה בגיל 95 דורה בילינקי (זידין) אשר בשנים 1977- 97 עבדה כמנכ"ת האיגוד. הפסנתרנית נעמי בילינקי, הבית של דורה מספרת על דורה:

امي הייתה אישة רגילה, שובת לב, תמיד מוכנה לעזור לולות. בשנים 1935-38 למדה באוניברסיטה העברית, אך נאלצה לשוב לריגה. היא חזרה ארץ רק ב-1974 אחרי שנים קשות בברחה: במלחמה נגד הנאצים נפל בעלה הראשון, נפטר אביה, אחיה אליהו (אלקה) זידין נכלא ע"י ה.ק.ג.ב. על פעילותה בארגון. "בריהה". ב-20 שנות עבודתה באיגוד יצאי לטביה – ואסטוניה היא הייתה לנפש החיים של הארגון –

היא אהבה את החברים והחברים אהבו אותה. אננו, באיגוד, תמיד נזכיר אותה. תהיה זכורה ברוך.

Приведу несколько строчек из письма соболезнования:

«Твоя мама была изумительной, неординарной личностью! Это - не комплимент. Мы все, твои друзья, знавшие её столько лет, можем под этим подписаться. Всё тяжёлое со временем забывается, сама же личность – никогда!» (Нора Новик, пианистка, Рига).

Пусть земля будет ей пухом и пусть она навсегда останется в сердцах и памяти родных и близких, друзей и знакомых.

Ноэми (Номи) Белинская.

Окончание со стр. 1

В общих прениях д-р Эвелин Вальдштейн призывала проверять и уточнять данные о евреях Латвии, размещённые на интернет-сайте www.names.lu.lv. Она рассказала также, что в латвийских архивах имеется много материалов по истории еврейской общины.

Д-р Батья Вальдман рассказала о том, что в Риге собирают материал для энциклопедического справочника о латвийском еврействе, и просила направлять ей данные о выходцах из Латвии, отличившихся в разных областях науки, искусства и общественной деятельности, а также тех, кто внёс вклад в развитие и оборону еврейского государства. Материалы следует направлять по адресу valdman@bgu.ac.il или почтой на адрес Объединения.

На собрании был избран Совет Объединения в составе 33-х человек. 27 октября Совет собрался на первое заседание, на котором было избрано правление.

מתנדב בארכiven עוזרא טוב עם
תעודת הוקרה. מימין סגן יוסי ר –
זאב גולדשטייט

בעת הדיון הכללי קראה ד"ר אוולין וולדשטיין לבדוק ולעדכן נתוניים על היהודי לטביה, הנמצאים באתר האינטרנט שכותבו היא ציינה www.names.lu.lv גם, שбарכיונים של לטביה נמצוא חוות הרבה על תולדות הקהילה היהודית.

ד"ר בתיה וולדמן מסרה שברigeria אוסףים חוות עברו לקסיקון "יהודوت לטביה", והוא בקשה לשולח לה חוות אודות יוצאי לטביה, אשר הצינו בתהומים שונים של המדע, האומנות ופעילות ציבורית, וגם אודות אלה, שתורמו להנחת המדינה היהודית ולבנייתה. את החומר יש לשולח אל valdman@bgu.ac.il או בדואר רשמי לממשרד האיגוד. באספה נבחרה מועצת של האיגוד בהרכבת של 33 איש. ב-27 באוקטובר, בישיבתה הראשונה, בחרה המועצת את הנהלת האיגוד.

В Хайфе и окрестностях

Группа членов Объединения в районе Хайфы вот уже почти 2 года проводит разные мероприятия. В апреле **2007** г. около ста выходцев из Латвии собрались в День Катастрофы почтили память убитых нацистами и их пособниками. Был показан фильм «Мелодии рижского гетто». В июне выехали на прогулку по Нижней Галилее, в дни Суккот – на пикник в Бен-Шемене, в декабре – поездка на Киннерет «По следам песен».

В марте **2008** г. группа выехала на прогулку в район Гуш Дан, затем праздновали Пурим в Цур-Шалом. В мае мы посетили мемориал Яд ва-Шем и поняли, что даже тот кто много знает о Шоа может в этом музее узнать немало нового.

В **2009** г. мы намечаем провести прогулки для знакомства с Израилем, лекции по истории евреев Латвии, и по истории Израиля, устраивать пикники и вечеринки.

Узнать подробности и записаться можно

у Эди - 050-6927159 или у Мары 054-7623669.

Особенно следует отметить наших активистов Эди Лахмана, Мару Байнгольц (Карп), Фаню Огинц, Аду Датель и нашу дорогую Розу Мирман за организацию всех мероприятий.

Стелла Саде (Трайнина), Хайфа

פעילות באזורי חיפה והקריות

בתחילת 2007 התארגנה בצפון הארץ קבוצה פעילים ומאו קיימנו פעילויות ומפגשים רבים:

בשנת 2007 ערכנו עצרת רבת משתתפים לציון יום השואה והגבורה, בה הוקן סרט "מנגינות גטו ריגה"; נערכט טiol למדורה הגליל התיכון; בוג הסוכות יצאו לפיקניק בייר בן שמן; בהחילה דצמבר נערכט טiol "בין השירים" אל מול כינרת ובסוף דצמבר נערכה בעכו מסיבת סוף השנה.

בשנת 2008: בתחלת חודש מרץ נערכט טiol לגוש דן; החגנו את האפורים במסיבה רבת משתתפים שהתקיימה באזור שלום; באמצעות מי נסענו לירושלים, ליד ושם. במהלך הבנו, שגם מי שמע הרבה על השואה עדין יכול ללמוד לא מעט בזיכרון כזה.

לשמחתנו הייתה היענות רבה לויזמות הפעילים, אשר תרומות רבות להיזוק הקשרים בין חברי האיגוד מגיל העילית השונים.

גם **בשנה הבאה** מתוכנים סיורים לימים לימודיים לדיעת הארץ, הרצאות בנושאים הקשורים למסורת יהדות לטביה, למסורת, למולדת ישראל – הנושאים יבחרו ע"י הפעילים; נערכו מסיבות, ערבי זמר ושירה ביציבור ועוד. לפרטים יש להתקשר אל:

אדי 050-6927159 ו/או מרה 054-7623669

ברצוני להודות לאדי לחמן, לפאני אוגינץ, למרה ביינגולץ, לעדה דטל ולרווה מירמן היקרה על ארגון הפעילויות.

טלחה שדה, לבית טריינין, חיפה

Членами Объединения являются выходцы из Латвии и Эстонии и их потомки, которые регулярно платят членские взносы.

Размер взноса – 150 шек. в год,
для лиц старше 67 лет – 100 шек.

מי הם חברי האיגוד – כל יוצאי לטביה ואסטוניה
ויצוואיהם אשר משלמים באופן סדיר

דמי חבר בגובה 150 ש"ח לשנה
(100 ש"ח לאנשים מעל גיל (67)

Так это было в Субате

Ежегодно мы проводим траурную церемонию, приуроченную к годовщине расстрелов в Румбуле. Но не меньше евреев, чем в Риге, погибло в маленьких городках и местечках. Ниже мы приводим отрывок из книги «Уничтожение евреев в Латвии» (см. стр. 12) с описанием убийства евреев небольшого латвийского городка Субате, на границе с Литвой.

Город Субате был оккупирован 28 июня 1941 года. 20 июля в Балтмуйже проходило собрание карателей, на котором было принято решение о расстреле евреев. «По дороже встретили группу шуцманов, которые на велосипедах ехали из Балтмуйже в Субате. Их было человек 30-40, одеты во все черное. Среди них я узнала Чурескиса, председателя городской управы», – вспомнила одна очевидица. 19 или 20 июля по воспоминаниям старожилов, евреев согнали в два сарая, находившихся на улице Лауку. Евреям приказали взять ценные вещи – несчастных обещали отправить в Палестину. Несколько жителей городка пытались подойти к сарам, неся продукты. Охрана отгоняла добросердечных соседей.

Очевидцы рассказали: «Было объявлено, чтобы на следующий день, 21 июля, окна всех домов были плотно закрыты ставнями, в противном случае по окнам будет открыт огонь.

Расстрелы происходили в молодом лесу на окраине города, между лютеранским и еврейскими кладбищами. В материалах Чрезвычайной комиссии говорится: В этот день было расстреляно 700 евреев, в том числе 100 детей. Стрелки-изверги называли

себя смертным батальоном. Несчастных евреев загоняли в яму, маленьких детей туда просто бросали. Стрелки были пьяны. На поляне возле леса стояла кадка с водкой, и все, кто хотел, подходил и пил, а потом шел стрелять дальше...

Далее: обвиняемый показал: «Потом мы выкопали еще две ямы, снова пригнали евреев. Здесь было очень много детей. Одних вели за руки, других держали на руках. Всех загнали в яму и расстреляли. Потом привезли трех старух и одну роженицу и прямо с телеги сбросили в яму. Так продолжалось весь день, потом был "обед", вслед начался грабеж имущества.

На судебном процессе по делу карателей Рива Рубаненко спросила у Ю.Красовского: «Как же у тебя поднялась рука, мы же с тобой хлебом делились?» Обвиняемый ничего не ответил.

Subate
 המוזכרת בסיפורה שהרעה קידר בעמ' 7 כפי שהוא
 מופיע בספר על רצח קירנו (ראה עמ' 12). את הקטעים
 בעברית נפרטם עם קבלת הנוסח העברי של הספר.

בשנה החולפת הגשונו סיוע כספי למספר חברי האיגוד – ניצולי ופליטי שואה נזקקים. סה"כ חילקו שבעת אלפיים לך. יש לנו אפשרות להציג עוד מספר מצומצם של תמיינות. לשם קבלת סיוע יש לשלחו למשרדיינו עד חג החנוכה את השאלה שלהן

В 2008 году правление *Iguda* оказalo материальную помощь некоторым нуждающимся семьям лиц, переживших Шоа. Всего было выделено 7 000 шек.

Для получения помощи следует заполнить и выслать нам помещённый ниже бланк.

לכבוד איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל, ת.ד. 23574, תל אביב, 61230

כתובת	שם ושם משפחה
טלפון בית	שם נערות
טלפון נייד	שנת לידה
e-mail	מקום מוצא של האב/האם
בשנים 1941-45 הייתה ב	שנת עלייה

תודותנו המיחודת לחבריו האיגוד אשר העלו **תרומה של 1000 ש"ח כל אחד:**

- מרים רפפורט, תל אביב – לזכר אחותה רות בלום ז"ל, אשר נפטרה באוואקוואציה בעורף הרומי בגיל 12
- גסיה ושלמה קמייסקי, ירושלים – לזכר בנה אלכסנדר (סנדי) ז"ל, אשר נפטר אחרי מחלתו קשה בגיל 53
- גدعון בן יוסף, חיפה – לזכר אביו יוסף ינקלביץ' ה"ד, שנפל בקרבות נגד הצבא הנאצי בשורות הדיביזיה הלטבית באפריל 1943
ולזכר הדוד אליהו ינקלביץ' ה"ד שנרג בshade קרבי במהלך המלחמה נגד הנאצים ב-1941-1945

<p>После выхода предыдущего номера "Эцлайну" в фонд <i>Игуда</i> поступили пожертвования:</p> <p>100 – 200 шек. Паяя и Рафаэль Голанд – <i>Рамат-ха-Шарон</i> Нира Зохар – <i>Кфар-Блюм</i> Зеэв Гольдшмит – <i>Тель-Авив</i></p> <p>300 - 400 шек. Иехошуа Эльяшив – <i>Хайфа</i> Аня Хакель – <i>Рамат-Эфаль</i> Мери и Рафаил Кацович – <i>Тель-Авив</i> Ноэми Ахимеир – <i>Рамат-Ган</i>, в память об отце д-ре Грише (Цви) Хайте Хавива Хитрон – <i>Тель-Авив</i>, в память о муже Давиде Хитроне</p> <p>500 долларов Джозеф Хофманис – <i>Австралия</i>, для поощрения работы Архива</p>	<p>אנו מודים לחברים אשר העבירו תרומות לפועלות האיגוד:</p> <p>200 – 300 ש"ח פאה ורפה גולדנד – רמת השרון נירה זוהר (לביא) – כפר בלום זאב גולדשטייט – תל אביב</p> <p>400 – 500 ש"ח יוסע אלישיב – חיפה אניה האקל, רמת אפעל מרי ורפה קצוביץ' – תל אביב נעומי אחימאיר רמת גן – לזכר אביה ד"ר גרשא (צב) חייט ז"ל</p> <p>500 ש"ח חביבה חיטרון – תל אביב – לזכר בעלה דוד חיטרון ז"ל – איש אהוב, הישר באדם</p> <p>\$ 500 ג'וזף (יוסקה) הופמןיס, אוסטרליה – לעידוד פעילות הארכיון.</p>
--	--

Особая благодарность членам Объединения пожертвовавшим **по 1000 шекелей**

- * Мирьям Раппопорт – в память о сестре **Рут Блюм**, умершей в эвакуации в России Тель-Авив в возрасте 12 лет
- * Гесе и Шломо Камайским – в память о сыне **Алике**, скончавшемся после Иерусалим тяжёлой продолжительной болезни в возрасте 53 лет
- * Гидону Бен-Йосефу – в память об отце **Йосифе Янкелевиче**, погибшем в боях против Хайфа нацистского врага в составе Латвийской дивизии в 1943 г. и в память о дяде **Элияху Янкелевиче**, погибшем на фронте в 1941 г.

Исторический архив Объединения открыт по воскресеньям с 12:00 до 15:00,
по средам с 10:00 до 13:00

Посещение в иные дни следует согласовать по телефону 09-9596532

или по e-mail arch.shfayim@gmail.com

Архив находится в Шфаим,
(в ста метрах к югу от торгового центра)

почтовый адрес **60990, Израиль, Хоф дешрон, здание 16, квартира 16**

הארכון ההיסטורי של האיגוד פתוח לקהל

בימי א'-מ-12:00 עד 15:00

ובימי ד'-מ-10:00 עד 13:00

ביקורים ביום אחריים יש להזמין

טלפון: 09-9596532

דוא"ל: arch.shfayim@gmail.com

הארכון ממוקם במתחם הינוכי בשפיים

(כ-100 מ' דרומה ממרכז מסחרי)

אצלנו / בטאון איגוד יוצאי לטביה ואסטוניה בישראל • גליון מס' 16 • סתיו 2008 / חשוון תשס"ט

המערכת: אל, ולק valk@012.net.il, אריה גרינמן, דוד מוריין;

הגה עברית: נורית דגן • ביצוע גרפי: שאל בלווצ'קובסקי